

Z dn. 1987 CZER. 17.

OC H. 0125/87

liczba str. 6.

Przekazać dla: J. Żmuda

WYPELNIĆ NACZELNIK

WYKORZYSTANO **)

RODZAJ INFORMACJI *)

Q - parafraza	Z - zestawienie
V - sygnałowy	O - odpowiedź
0 - tematyka	P - pytanie
R - kompleksowa	T - prośba o ocenę
S - zbiorcza (bialetyn)	J - ocena
K - org. inf. otrzym.	K - korespondencja
Y - kupia inf. otrzym.	U - tłum. inf. wych.

KARTA „IW”

TAJNE spec. znaczenia

HASŁA F300

Zadanie (kier.) 1

Odpowiedź na pismo Nr EPI

Nr EPI mgt. W XVII

Res. I (lub) Wyzd. 30.

Źródło

IPN BUAD Warszawa

83

Dotyczy: zachodnich ocen wizyty Jana Pawła II w Polsce

Otrzymuje:

Tow. Żmuda

1. Zachodnie koła polityczno-rządowe oceniają, że wizyta Jana Pawła II odbywała się w warunkach odmiennych od poprzednich. Wynika to - wg opinii tychże kół - z postępującej liberalizacji systemu społeczno-politycznego w PRL, wzrostu siły Kościoła polskiego, zaawansowanego dialogu władz państwowych z Watykanem oraz częstszych kontaktów administracji lokalnej z hierarchią diecezjalną.

Przed rozpoczęciem wizyty oceniano, że dla Watykanu nadrzędnym celem obecnej pielgrzymki było dalsze umocnienie pozycji Kościoła oraz długofalowa mobilizacja wiernych wokół doktryny moralnej, społecznej i politycznej Kościoła. Znaczenie tych spraw spowodowało, że opozycja miała zostać potraktowana instrumentalnie jako swoisty sojusznik na drodze regulacji najżywotniejszych interesów Kościoła.

Zachodnie koła rządowe zakładały, iż wśród wielu aspektów wizyty niektóre będą mogły zostać zdyskontowane przez rząd polski, m.in.:

- wzrost wiarygodności władz w rezultacie dotychczasowego kursu liberalizacji życia politycznego i akceptowanej społecznie linii rozwoju gospodarczego; wyrażano opinię, że decyzje rządu

na polu gospodarczym, zakładany dialog PRL-SA oraz gotowość Kościoła wsparcia ew. reformatorskich pociągnięć rządu mogłyby stworzyć korzystny społecznie klimat dla takich przedsięwzięć;

- przygotowanie gruntu dla nawiązania stosunków dyplomatycznych z Watykanem i pełnej normalizacji stosunków z Kościołem, a także dowartościowanie przez papieża przynajmniej niektórych aspektów polityki państwa polskiego w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym.

Wspomniane koła zachodnie oceniając wizytę wyrażają pogląd, że :

- papież nie potępił jednoznacznie zaangażowania kleru na rzecz działalności opozycyjnej; świadczy o tym wypowiedź Jana Pawła II na Zamku Królewskim, którą traktuje się jako znamienne dla całej wizyty i która znalazła potwierdzenie w przemówieniach w Tarnowie, Gdyni, Gdańsku oraz w przemówieniu pożegnalnym;
- tendencje "prosolidarnościowe" znajdują nadal oddźwięk w społeczeństwie polskim; przedstawione przez papieża żądanie respektowania praw człowieka ma istotne znaczenie, zwłaszcza u średniego pokolenia, na którym opiera się funkcjonowanie gospodarki kraju;
- papież potraktował w swoich przemówieniach problem rozwiązania "Solidarności" i "prześladowań" opozycji jako przykład łamania praw i wolności obywatelskich;
- Jan Paweł II przemilczał osiągnięcia 40-lecia PRL, natomiast wysunął tezę o braku koncepcji programowych władz państwowych, mobilizujących społeczeństwo do efektywnej pracy; w zamian papież zaprezentował własny program oparty na postulatcie dostosowywania życia jednostkowego i zbiorowego do nauk Kościoła; teoria walki klas została potraktowana jako przeszkoda w rozwiązywaniu problemów społecznych, stąd też rozwinięcie haseł solidaryzmu klasowego;

- wizyta w Polsce pozwoliła Watykanowi zweryfikować swoje koncepcje polityczne przed ich ew. zastosowaniem w innych krajach socjalistycznych;
- papież nie uwzględnił propagandowo nośnych dla rządu polskiego spraw związanych z polskością Ziem Zachodnich i Północnych; świadczy to, że papież ugiął się przed presją kół rządowych oraz Episkopatu RFN;
- modlitwa przy grobie J. Popiełuszki stanowi wyraz bezpośredniego poparcia papieża dla rozpowszechnionej wśród duchowieństwa polskiego idei uhonorowania śmierci Popiełuszki jako symbolu związku Kościoła z "Solidarnością".

We wstępnych ocenach wizyty Jana Pawła II przewiduje się następujący scenariusz rozwoju sytuacji na linii państwo-Kościół oraz w kontekście wewnętrznym i międzynarodowym:

a) korzyści dla władz PRL:

- niektóre aspekty wizyty, a zwłaszcza gotowość podjęcia szerokiego dialogu ze społeczeństwem, przyczynią się do dalszej normalizacji społecznej w kraju oraz umocnienia pozycji politycznej PRL na arenie międzynarodowej; wagę tego aspektu wizyty podnosi drugie spotkanie gen. W. Jaruzelskiego z Janem Pawłem II;
- wizyta może pobudzić społeczeństwo do zaangażowania na rzecz realizacji programów uzdrowienia gospodarki;
- pielgrzymka papieska przyniesie dalszy postęp w dialogu PRL-SA oraz w kontaktach między przedstawicielami administracji kościelnej i państwowej;

- wizyta ukazała otwartość strony rządowej na dialog z innymi koncepcjami światopoglądowymi i doktrynami politycznymi; fakt prowadzenia dialogu może przynieść w rezultacie uwiarygodnienie nowych struktur utworzonych na bazie porozumienia narodowego, jak np. Rada Konsultacyjna, czy rzecznik praw obywatelskich;

b) elementy negatywne dla władz:

- nawiązanie stosunków dyplomatycznych PRL-SA może ulec opóźnieniu, gdyż Watykan będzie łączył ten problem z całokształtem stosunków państwo-Kościół oraz rozwojem sytuacji wewnątrzpolitycznej;
- wizyta może przyczynić się do pogłębienia negatywnych zjawisk w świadomości społeczeństwa; dla części duchowieństwa i wiernych wypowiedzi papieża mogą stanowić bodziec do bardziej zdecydowanego działania na płaszczyźnie społeczno-politycznej w kierunku sprzecznym z interesami władz;
- wzrost siły i znaczenia Kościoła w państwie i w społeczeństwie, będący nieuchronną konsekwencją wizyty, doprowadzić może do przejęcia przezeń części dotychczasowych haseł "Solidarności" i opozycji politycznej, w szczególności w zakresie demokratyzacji i liberalizacji systemu oraz utworzenia niezależnych - w tym ew. katolickich - związków zawodowych.

Długofalowy program działania Watykanu na kierunku polskim został wzięty pod uwagę również w opracowywanym niedawno przez administrację USA memorandum na temat amerykańskiej strategii politycznej wobec Polski. Uważa się mianowicie, że Watykan może spełnić zasadniczą rolę w procesie "modernizacji" systemu politycznego w PRL oraz implantacji zachodniej koncepcji szeroko rozumianych praw człowieka.

2. Trzecia wizyta Jana Pawła II w Polsce spotkała się z dużym zainteresowaniem zachodnich ośrodków dywersji ideologicznej i wrogiej emigracji. Jej przebieg był na bieżąco komentowany

przez dywersyjne rozgłoszenie radiowe oraz prasę emigracyjną. Głównym celem wszystkich komentarzy było zneutralizowanie stabilizacyjnych efektów podróży na płaszczyźnie społeczno-politycznej. Szczególny nacisk kładziono na akcentowanie elementów negatywnych wizyty, które nie mogłyby służyć jako dowód wzrostu prestiżu i autorytetu władz PRL na arenie międzynarodowej.

W działalności międzynarodowej ośrodków dywersji starano się uwypuklić wszystkie elementy, które służyłyby wzrostowi nastrojów o charakterze antyrządowym i przekonałyby społeczeństwo do bardziej aktywnego współuczestniczenia w działaniach opozycji. W związku z powyższym w audycjach dywersyjnych rozgłoszeń radiowych najwięcej uwagi poświęcano informacjom na temat:

- prosolidarnościowych i "wolnościowych" fragmentów homilii oraz innych wystąpień papieża (przypomnienie wydarzeń z sierpnia 1980 r., zachęcanie społeczeństwa do urzeczywistniania i realizacji wypracowanych w tym okresie programów);
- spotkań z czołowymi przywódcami opozycji krajowej oraz przedstawicielami środowisk twórczych prezentującymi krytyczne stanowisko wobec władz PRL;
- przypominanie sylwetki ks. J. Popiełuszki jako "wzorca polskiego księdza patrioty";
- wystąpień antyrządowych mających miejsce w trakcie wizyty z podkreśleniem, iż były one efektem prowokacji ze strony sił bezpieczeństwa.

Pewne zaskoczenie dla dywersyjnych rozgłoszeń radiowych oraz ugrupowań wrogiej emigracji polskiej na Zachodzie stanowiła jednak znikoma liczba wystąpień antyrządowych i ich ograniczony zasięg. Sytuacja ta nie pozwoliła na podjęcie przez zachodnią propagandę oraz ośrodki dywersji zakładanych wcześniej szerokich działań na rzecz przypomnienia społeczeństwom zachodnim idei "Solidarności" oraz udokumentowania braku stabilizacji społeczno-politycznej w Polsce.

W związku z powyższym ośrodki dywersji i wrogiej emigracji skoncentrowały się głównie na wykorzystaniu do swych celów treści wystąpień papieża, które w ich ocenie spełniły ich oczekiwania.

Zdaniem przedstawicieli zarówno starej , jak i nowej emigracji papież udzielił poparcia "Solidarności" oraz ukazał rolę, jaką odgrywa ten zdelegalizowany związek zawodowy. Te elementy szczególnie były podkreślane przez kierownika brukselskiego Biura "Solidarności" J.Milewskiego, który uważa, że zarówno wystąpienia papieża, jak i członków opozycji zaprzeczają pogładowi, jakoby "Solidarność" zmierzała ku upadkowi i pozwalają z optymizmem patrzeć na przyszłość tego ruchu w kraju i za granicą.

We wszystkich komentarzach wyraża się nadzieję, że ostatnia wizyta papieża w Polsce , podobnie jak dwie poprzednie, miała integrujący wpływ na społeczeństwo. Zwrócono też uwagę na fragmenty wystąpień papieża adresowane do młodzieży, które odczytane zostały jako zachęta do podjęcia aktywnej działalności w walce o ideały "wolnościowe".

D Y R E K T O R

Gen.bryg. Zdzisław SAREWICZ

1542/87-RL/AP/AK